

ÜTTÖRŐVEZETŐ

A DISZ KÖZPONTI VEZETŐSÉGÉNEK FOLYÓIRATA ÜTTÖRŐVEZETŐK SZÁMÁRA

Budapest hajnala

Tíz-tizenegy esztendővel ezelőtt még szinte egész Európában háború tombolt. Magyarorszáig is hadszintérré vált. A hadijelentések már nem idegen, soha nem hallott helységneveket említettek, hanem nagyon is ismerősöket. Az országutakon, a kihalt, elnéptelenedett városi, falusi utcákon vésztjósuló dübörgéssel súlyos harcokcsik vonultak. Mellettük zöldes vagy fekete egyenruhájú katonákkal zsúfolt teherautók húztak el. A katonák némán, mozdulatlanul ültek, — nem énekeltek, mint azelőtt — a fegyverük is mereven támaszkodott a lábuknak, csak néha, ha zökkenő vagy forduló következett, csörrent meg vasuk gonoszul.

És november első napjaiban Kecskemétnél döntő események következtek be. A német csapatok kétségbeesett védekezése ellenére a szovjet hadsereg áttörte a frontot, előőrsei elérték a Budapeستől 15 km-re fekvő Alsónémedit. Ugyanakkor az előőrsek nyomában lövészek, gépesített alakulatok és tüérek nyomultak előre.

December végén már „villamossal“ lehetett a frontra menni. Így lett Budapest is hadszintér. A városban kialudt a villany, megszűnt a gázszolgáltatás és a csapból is alig csöpögött a víz. A kemény fagy, a dermesztő bizonytalanság verte bilincsbe az ország fővárosát. Az emberek a sötét pincék mélyén szorongtak, s riadtan bámultak a mécses szeszélyesen imbolygó lángjába. Óh, ez a kicsiny lángocska nem magától, nem szélszélyes jókedvéből táncolt, hanem a zárt, nehéz vasajtókon át is behallatszó robbanások, s a nyomában leomló, recsegő falak robajától. Az elnéptelenedett utcákat lassan belepte a hó.

A Szovjet Hadsereg hatalmas utat tett meg, míg a magyar főváros alá jutott. Katonái előbb saját hazájukat tisztították meg a betolakodott fasiszta rablóktól, majd az Északi Jeges-tengertől a Fekete tenger partjáig elterülő széles, óriási arcvonalon törtek előre Lengyelországon, Románián, Jugoszlávián, Csehszlovákián át a náci fenevad barlangja: Berlin felé. A 2. és 3. ukrán hadseregcsoport katonáira és tisztjeire hárult az a hatalmas feladat, hogy közben Magyarországot s fővárosát Budapestet felszabadítva, megtisztítsák azt a megszálló ellenségtől s csatlósaitól. A szovjet hadvezetőség hadműveleti terve azt célozta, hogy a Budapest térségében lévő fasiszta erőket körülzárják,

majd megsemmisítsék. Ugyanakkor pedig visszaverjék a várható német ellencsapásokat. A német hadvezetőség feleletül erős védelmi vonalat igyekezett kiépíteni az Észak-Dunántúlon. Ez nagyjában egybeesett a Balaton—Székesfehérvár—Velencei tó—Duna vonalával. Benne Budapest megtartása, az Ausztria felé vezető utak lezárását, s a Bécs meg a környékén lévő ipartelepek utolsó bástyáját jelentette. A magyar főváros katonai jelentőségét ezenfelül növelte még az a tény is, hogy itt egy csomóba futnak össze az ország vasútvonalai s úthálózatának útai. Az ország legfőbb ipartelepei is itt dolgoznak, legnagyobb részben olyanok, amelyeket a megszálló fasiszták már régen a háborús termelés szolgálatába állítottak. Mindezek felett Budapest szilárd védelme egyben számukra rendkívül nagy politikai sikert is jelentett volna. Éppen ezért propagandaszerveik azt hirdették, hogy a magyar fővárost oly elkeseredetten fogják védeni, akár az oroszok Sztálingrádot.

Az első lépéseket a magyar főváros bekerítésére 1944 december 9-én a Malinovszkij marsall parancsnoksága alatt álló 2. ukrán hadseregcsoport csapatai tették meg. Mintegy 120 kilométeres útvonalon áttörték a német védelmet. Balassagyarmat, Nógrád, Vác, Aszód felszabadult, és szilárd gyűrű körvonalai kezdtek kibontakozni észak, északkelet felől Budapest köré. Ezzel egyidőben a szovjet műszaki csapatok az éjszaka leple alatt a legnagyobb csendben átkelést hajtottak végre a Dunán Budapesttől délre. Heves légi és tüzérségi párbaj fejlődött itt ki, de a fasiszták tizenhárom harcokcsi-támadással sem tudták visszaverni a hős szovjet katonák ellenállhatatlan rohamát. A 2. ukrán hadseregcsoportnak közben előnyomulva sikerült az Ercsi és a Velencei tó térségében harcoló 3. ukrán hadseregcsoporttal felvenni az érintkezést.

Ez azt jelentette, hogy a bekerítő gyűrű december 10-én már északról, keletről, délről és délnyugatról Budapest köré feszült. A szovjet csapatok pedig elérték a Duna balpartján a német védelmi öv külső peremét, valamint a jobbparton az úgynevezett Margit-vonalat, amely Budapestet délnyugat felől védte.

December 20-án ismét a 2. ukrán hadseregcsoport kezdeményezett. Váctól északra áttörte az ellenség erős védelmét és nyugat,

1955 FEB

A földi harcot a légierők támogatták. Az „Iljusinok”, a csendes „Polikarp 2“-ök, a „Lavocskin 5“-ök és a „Jakovlev 3“-ak szinte állandóan a levegőben keringtek. A Keleti pályaudvar elfoglalásában például tevékeny szerepe volt Rjabov gárdafőhadnagy bátor harci repülőinek.

Budapest pesti része tehát súlyos harcok után január 18-án felszabadult. A németek utolsó haditetteként levegőbepremltek hídjaik.

Még ennél is nehezebb harcok vártak azonban a szovjet katonákra a Duna tulpártján. Budán a harc legtöbbször a föld alatt folyt. Csatornákbán, pincékben, alagutakban, földalatti járatokban a leghevesebb összecsapásokra került a sor. Szüntelen szovjet légitámadások érték a vérmezői német repülőteret. Szinte lépésről-lépésre jutottak előre. A fasiszták minden középületet erődítménnyé építettek ki. Váltakozó erejű összecsapások után február 7-én három irányból indított együttes roham eredményeként elesett a Sashegy, amely uralkodó magaslat volt a német erőknek.

Február 9-én egy gárdista alegység megtisztította a Farkasréti temetőt. Martinov gárdaőrnagy, Beljak őrnagy, Bisztrov százados gárdistái, valamint Holosztjakov ellentengernagy tengerészgyalogosai február 11-én elérték és körülzárták a Gellért-hegyet. Ugyanaz este Szmirnov ezredes gárdistáival elfoglalta a Műszaki Egyetem lágymányosi hatalmas épülettömbjét.

Ezen a napon vérbefulladt a fasiszták utolsó kísérlete is. A Várból északnyugat felé vezető utcákon próbálkoztak tömegesen kitörni, mert parancsnokságuk azzal áltatta őket, hogy a felmentő csapatok már csak 20 kilométernyire állanak Budapesttől. (E fel-

mentő seregeket azonban a szovjet csapatok már régen szétverték). Heves harc után csupán a bekerítettek kis csoportjának sikerült kijutnia a városból a környező hegyes vidékre. Másnap és harmadnap itt semmisült meg vagy esett fogságba az utolsó budapesti fasiszta fegyveres is.

Február 12-én a szovjet lövészek tüzérségi támogatással elfoglalták a Királyi Várat és a Citadella történelmi erődítményét. Ugyanakkor esett fogságba a közkatonának öltözött von Pfeffer-Wildenbruch SS vezérezredes, a fasiszta erők főparancsnoka. Egy névtelen szovjet katona húzta ki a szenny-csatornából. A következő napon — február 13-án — az utolsó lövések dördültek a sokat szenvedett, romokban heverő városban. Budapest felszabadult. A szovjet csapatok 110 ezer fasiszta foglyot ejtettek, s tovább nyomultak nyugati irányban és április 4-én átlépték Magyarország nyugati határát.

A romok között azonban mégsem állt meg az élet. Pesten a Köztársaság-téren a Magyar Kommunista Párt hozzáfogott a főváros feltámasztásához. A szovjet csapatok segítségével, a kommunisták vezetésével a magyar dolgozók megszervezték az élelmszerellátást, eltakarították az utcán heverő romokat, ha ideiglenesen is, de pontonhíd segítségével biztosították Pest és Buda között az összeköttetést, megteremtették az új közigazgatást. Megindult a víz, a villany és a gázszolgáltatás. A fasiszta barbárság, a háború pusztításainak nyomát fokozatosan eltüntette az ember. Ma Budapest s Magyarország szebb, mint valaha!

Mindez pedig, amit elmondunk, ma tíz esztendő múltán csak emlék. Olyan emlék azonban, amelyről nem szabad soha megfeledkeznünk!

Abel Péter

Budapest
1944 telén.
Ilyen kép
tárult a
Budára
tekintő elé

